

reeds zoo boeienden indruk op ons kan maken en zoo wondera aantrekkingskracht kan uitoefenen, hebben we ons bij het Kindeken Jesus dit geheimzinnig boeiende in nog verhoogde mate te denken. Men spreekt bij de wieg wel eens van een engelkoppje, maar bij de Kribbe schiet dit engelkoppje zelfs te kort, om ons het verrukkelijke van Jesus' blik weer te geven. De indruk van het zien van dat Kindeken moet overweldigend zijn geweest. Geen prachtgewaad trok af, niets in die Kribbe of in heel de omgeving bevoelde den indruk. Het Kindeken lag daar in doeken gewonden, en uit die windseelen en doeken stak in heilige aanminning het heilig Kinderkoppje van Jesus uit. In aardischen vorm, en toch boeiend door hemelischen glans.

Hoe meer we daar nu op ingaan, hoe beter we reeds in de Kribbe Jesus' vermedering verstaan.

Met de Wijzen uit het Oosten zouden we bij die Kribbe zijn neergeknield, om in nog voller zin dan die Wijzen, uit heel ons hart te belijden, dat in dat heilig Kindeken God zelf zich in de menselijke gestalte van het kind aan ons openbaarde. Doch dan spreekt 't ook klaar zich uit, dat die zelfvermedering in het Kindeken nog sterker uitkomt, dan straks in den Man van Smarten.

En Kindeken, een pasgeboren wicht, is zoo volmaakt hulpeloos, en in dien hulpeloozen staat is de Zone Gods ingegaan. Hij, aan wien nu gegeven is alle macht in hemel en op aarde, dat Eeuwige Woord, waarvan Johannes ons bezeugt, dat alle ding door Hem geschapen is, lag in de Kribbe van Bethlehem in bijna volstrekte machteloosheid neder. Het heilig Kindeken Jesus kon niet spreken, zich niet uiten, en lag met een nog geheel ingewikkeld bewustzijn aan Maria's moederborst. Het Kindeken Jesus kon niet gaan, noch zelfs staan, maar moest door zijn moeder of door Jozef gedragen worden. Het kon niet in eigen voedsel voorzien, maar moest door anderen gevoed en gedrenkt worden. Sprakeloos, willoos, weerloos, machteloos lag het in doeken gewonden in de Kribbe, die in de grot was bijgeschoven.

Verborgen in het innerlijk wezen was er alle kracht en was er alle majesté; maar in die Kribbe had de Zone Gods zich selven vernedert, in gedaante gevonden als een mensch, ja in de gedaante van het hulpeloos kindeken des menschen. Het is van het begin sijnner menschenwording, zoals onze Catechismus het belijdt, dat Jesus in deze peilloos diepe zelfvermedering lag.

Voor Maria, sijn moeder, en voor Jozef was het de door alle schepselen hun benijde eere, dat ze deze aanvankelijke hulpeloosheid van het Kindeken Jesus door hun liefde, hun toewijding en hun trouwe zorg mochten aanvullen. Toen het swaard van Herodes dreigde, ontvlond niet Jesus zelf het doodelijk gevaar, maar was het Jozef, die in den droom vermaand, met Maria en haar Kindeken vluchtte. Bij die vlucht naar Egypte heeft niet zijn Goddelijke macht, maar de eeslén het Kindeken het land uitgegreden. Zeker, vroeg tijd is gewisselijk de ontwikkeling van het Kindeken Jesus geweest. Nauwelijks twaalf jaar oud overtrof hij de Rabbiën in den Tempel in het recht verstand der profete. Maar in den stal van Bethlehem had zelfs die ontwikkeling nog geen aanvang genomen. Jesus zelf doet hier nog niets, dan met het diepe oog om zich staren. De zelfvermedering is hier niet bang en ontzettend als aan het Kruis, maar ze is in haar alles te bovengaande aanminning er nog te dieper om. Aan het Kruis kan de Man van Smarten denken, spreken, lijden en bidden. Hier in de Kribbe is Jesus het pasgeboren, nog geheel hulpelooze wicht.

En toch, in die Kindergestalte moest de Zone Gods op aarde verschijnen, zoo sijn zending ons reddén kunnen. Geen verschijning uit den hemel in een opzettelijk voor die verschijning geschapen lichaam zou hem de aansluiting gegeven hebben aan ons menschenzijn, aan ons menschenlijk geslacht, aan ons menschenlijk lijden, aan ons menschenlijke toekomst.

Om onze 660, en straks ons heerlijk Hooft, en Middelaar Gods en der menschen te zijn, moest de onze Heiland, even als de menscheid, als kindeken uit een moederschoot geboren worden. Sterker nog, dat Kindeken moest geboren worden uit een aangewezen geslacht, en dat Davidisch geslacht moest in heilige linie teruggaan tot op de patriarchen, tot op Noach, ja, tot voor den zondvloed op Adam, onzer aller stamvader. In onafgebroken keten moest de oorsprong van het menschenlijke in dat Kindeken tot op den oorsprong van ons geslacht zelf kunnen herleid worden. Vandaar de stamtafelen, waarmee Mattheüs' Evangelie begint, en die Lucas' Evangelie opnam. Aan Jesus' volle menschenzijn hing de behoudenis der menscheid, en alleen door als hulpeloos kind geboren te worden, kon het ten volle menschenzijn in Jesus worden verwezenlijkt.

Vandaar de aansluiting van Jesus tot zelfs aan onze pasgeboren kinderen, die in den Heiligen Doop aan God Drieteenig worden opgedragen. Dit zou niet uitkomen, zoo Jesus in de volle manlijke gestalte verschenen was, maar spreekt nu scherp en duidelijk, nu Jesus als een pasgeboren Kindeken zich met onze pasgeboren kinderen vereenselvig, en uit sijn Kribbe een stillen glans van genade op elke wieg doet uitstralen. Ook al sterft ons een lief kind reeds in de wieg weg, de band met het Kindeken Jesus wordt, zoo er genade werkt, niet verbroken.

En al werd ons het leven gespaard, zodat we uit de wieg straks het leven ingingen, om als kind, als knaap, als jongeling, als man, als gijzaard het leven te doorworstelen, — onze beoiening, die tot in ons pasgeboren sijn teruggaat, is, zoo we genade kennen, nooit zonder Jesus. Ook Jesus is man, is jongeling, is knaap, is speeld kind, en zelfs kind in de windelen geweest, en in elk stadium van ons leven verzelt ons alsoo sijn heilige gestalte, tot zelfs in die eerste ure toen we het levenslicht aanschouwden mochten. Geen stap hebben we op onze levensweg gezet, of onze Heiland is ons op dien weg voorgegaan, tot zelfs in die eerste levensdagen, toen we nog sluimerden in onbewustheid en onze hulpeloosheid geheel van anderer zorg afhankelijk.

Hiendoor juist is Jesus aller Heiland. De Heiland van ons die volwassen zijn, de Heiland van onze jongelingen, de Heiland van onze nog spelende kinderen, maar de Heiland ook van onze kleine schatten, die zelfs nog niet spelen kunnen.

Het is Jesus die ons vooruitging in heerlijkheid en in die heerlijkheid ons opwachst. Het is Jesus, die ons verzeft op heel onzen levensweg. Het is Jesus die tot in de wieg over onze sponde gewaakt heeft.

Het heilig Kindeken Jesus dat onze borg is tot in den Heiligen Doop van het pasgeboren wicht.

Amsterdam, 23 December 1909.

Het slot van het rapport der deputaten in zake der predikantstraktemeten luidt aldus:

En ditzelfde geldt ook van nog een ander middel, dat wel eens is voorgesteld, nl. dat een meerdere vergadering, lefist de Generale Synode, voor de predikantstraktemeten een zeker minimum zou vaststellen, en de Kerken zou dwingen zich daaraan te houden, door te bepalen dat wanneer men bij een beroeping daar beneden bleef, de verelichte Classikale approbatoren zou geweigerd worden. Zonder twijfel mag een Classe of Synode wel uitspreken, wat zij voor alle (de tot haar behoorende Kerken als minimum noodig acht; waarbij echter nog de vraag is, of dat over het geheel in het belang der zaak zou zijn, daar men dan toch natuurlijk als maatstaf zou moeten nemen wat het kleinste predikantgenot, ter plaatse waar de levenswijze het goedkoopste is, zou noodig hebben. Maar al zou men zulke uitspraak ook gewenscht achten, zij zou toch in geen geval aan de Kerken als een voorschrift kunnen worden opgelegd. Wat reeds in de vorige afneve over de bevoegdheid van de meerdere vergaderingen herinnerd werd, is ook hier van toepassing: aan de verklaring van sijn met betrekking tot predikantstraktemeten uitspreken, kunnen zij de Kerken niet binden. En nog veel minder zouden zij de bedreiging daaraan mogen vastmaken, dat zij iedere beroeping, waarbij voor het traktement een lager bedrag gesteld was, zouden beletten of krachteloos maken, door alsdan de vereischte medewerking te weigeren. Immers, naar den eisch van Gods Woord moet, zoo het ook maar eenigzins mogelijk is, in elke geordende kerk een Dienaar des Woords zijn. Natuurlijk moet zij dan ook zorgen voor sijn onderhoud. Maar wanneer naar kerkeraad hiervoor nu het noodige slechts ten deele kan bijbrengen, en er is een predikant, die zich gedrongen voelt haar toch te helpen, zij het ook met offers, die hij sijnzelfs kan en wil brengen, met welk recht zou dan een Classe dat verbieden, ja met welk recht zou zij die aanzien ook maar eenige zeggingschap uitoefenen? Zonder twijfel hebben zij bij beroepingen een zeker zeggingschap. Zij hebben toe te zien, dat geen predikant wordt toegelaten, die niet zou beantwoorden aan de in onze Kerken gestelde eischen, en zij hebben te dien aanzien zelfs een beslissend oordeel. Maar dit heeft sijn grond in het kerkverband zelf, aangezien de toelating voor het gansche kerkverband geldt; en daaruit zal wel nooit sijn af te leiden, dat wanneer de beroepen predikant aan de eischen voldoet, toch, van wege het traktement waarentrent hij met de Kerk is overeengekomen, sijn toelating zou te weigeren sijn.

Het is juist intusschen de roeping der Classen, om er bij vacante Kerken steeds op aan te dringen, dat zij, zoo het ook maar eenigzins mogelijk is, spoedig een beroep uitspreken. Dit te doen is aan iedere Kerk van Godswege opgelegd. En wanneer dan een Kerk, door medewerking van een predikant, hieraan kan en wil voldoen, dan mag zeker geen Classe haar willen dwingen, aan Gods Woord ongehoorzaam te sijn; trouwens, een dwang waaraan Gereformeerde Kerken zich ook niet zouden onderwerpen. In alle die overwegingen ligt nu zeker niet opgesloten, dat het in het algemeen een gewenschte toestand zou sijn, wanneer predikanten, die eigen middelen hebben, sijn geheel of ten deele voor hun eigen onderhoud zorgen. Het kan en het mag bij een Kerk, die inderdaad arm is. Aldan kan haar predikant de verplichting, die op de gemeente rust, zelf tot op zekere hoogte voor sijn rekening nemen. Maar anders zou het zeker niet in het belang van de gemeente sijn, dat hij haar aan het besef van die verplichting ontvande, haar financieel als het ware van zich afhankelijk maakte, en misschien oorsaak werd, dat zij meer gield hechten aan het stoffelijk voordeel, dat haar predikant haar gaf, dan aan de geestelijke goederen, op wier mededeeling het toch eigenlijk aankomt. Intusschen, dat staat ten slotte, bij ieder voorkomend geval, geheel ter beoordeeling van een predikant zelve. De Classe kan, zoo dit wenschenlijk schijnt, hem van tevoren waarschuwen, dat hij, op een laag traktement een beroep aannemende, dit niet doen moet in de verwachting dat er wel suppletie komen zal van de andere Kerken. Maar sijn moet er zich bij neerleggen, wanneer de zaak toch doorgaat. Van dwang kan en mag hier geen sprake sijn.

Van de bovengenoemde wegen, die tot verbetering van de predikantstraktemeten wel eens sijn voorgesteld, moet dus gezegd worden, dat zij geen van alle door onze Kerken kunnen worden toegelaten, of ook maar eenigzins leiden kunnen tot het voorgestelde doel. Ja, meer nog: elke poging, die in één van die richtingen werkzaam is, moet juist intusschen van dat doel afleiden. Reeds het uitspreken van die plannen en denkbeelden, ofschoon het natuurlijk met de beste bedoelingen geschied is, heeft niet anders dan schadelijk kunnen werken, want vanzelf is dat tot verzwakking van elke aandrang, die gericht wordt tot de gemeente zelve. Altijd en bij ieder zal, ten aanzien van een roeping wier vervulling moeite en offers kost, de opgewektheid, om er naar behoeven aan te voldoen, min of meer flauwen, wanneer hem wordt voorgesteld, dat die verplichting eigenlijk geheel of ten deele op anderen rust of op anderen kan gelegd worden.

Laat onze Kerken dus geheel daarvan afzien, om dan des te beter te letten op hetgeen naar den eisch der Schrift hare eigene roeping is. Dat is hier de hoofdzak. Waar die roeping slechts een weinig gevoeld wordt, kunnen pogingen tot verbetering ook niet baten. Maar ook, omgekeerd, zal er op de meeste plaatsen goede vrucht gezien worden, wanneer het besef van die roeping kan versterkt worden, zodat in een ruimen kring dat besef waarlijk leeft en werkt.

Dit is uit den aard der zaak niet in alle alle Kerken op een enkel oogenblik tot stand te brengen, en het kan ook niet verkregen worden alleenlijk door het besluit van een enkele vergadering. Maar toch is van een enkele zaak, die hier op den voorgrond moet staan. Tot verbetering van de predikantstraktemeten is het eigenlijke middel, het middel dat aan alle andere, als zij iets zullen baten, ten grondslag moet liggen, dat te dezer zake de eisch van Gods Woord aan de gemeente wordt voorgehouden, en dat die eisch gedurig en met ernst bij haar wordt aangedrongen.

Dat is dan de roeping, allereerst van de Dienaren des Woords, die immers het gehele Woord te bedienen hebben; aan de jeugd op de catechisatiën, en aan de gehele gemeente

bij hare openbare samenkomsten. Zonder twijfel heeft juist deze onderwijzing voor predikanten hare eigenaardige bezwaren; en daarom is zeer begrijpelijk, zelfs in zeker opzicht, eervol, dat zij het hier bedoelde gedeelte der Schrift doorgaans laten rusten, inderdaad moet erkend worden, dat het thans een enigzins zondelingen, misschien zelfs ongewenschten, indruk zou maken, wanneer nu en dan een preek gehouden werd, die inzonderheid met dit onderwerp zich bezig hield, gelijk b.v. in de preeken van Calvijn herhaaldelijk het geval is. Maar wie, ook bij het besef van velelei tekortkoming, toch de bewustheid heeft, dat hij inderdaad aan sijn dienst zich toewijdt en dat hij met den Apostel kan zeggen: „Ik zoek niet het uwe, maar u", die zal ook bij dit onderwerp het Woord wel bedienen kunnen, eners zijds met voorsichtigheid, wijsheid en tact, en steeds in verband met de hoofdzak van het Evangelie, maar ook anderszijds met vrijmoedigheid. Misschien zou het bezwaar ook wel grooten deels ondervangen worden, wanneer men bij de prediking meer te werk ging naar hetgeen in de eeuw der Reformatie vaste gewoonte was en door Calvijn in geheel sijn diensttijd steeds betracht is, nl. niet te preeken over teksten, die men week aan week zelf uitkiest, maar gehele Bijbelboeken achtereen te behandelen. Natuurlijk mag men dan de gedeelten, die op het hier bedoelde onderwerp betrekking hebben en die zoowel in het Oude als in het Nieuwe Testament gedurig voorkomen, niet overal aan. Ook te dezer aanzien laat men dan vanzelf het Woord Gods tot sijn recht komen.

En voorts hebben ook de ouderlingen hier een roeping, wanneer zij door hun ambt met gemeenteleden in aanraking komen, met name bij huisbezoek. Zonder twijfel moet hun dienstwerk steeds gericht sijn op de eere Gods, op de stichting der gemeente en op de bevordering van geloof en bekeering, en heeft het juist daardoor een geestelijk karakter. Maar dat wil toch niet zeggen, dat dus alle zorg voor hetgeen de kerkediens nu eenmaal noodig heeft, aan hun ambt geheel vresmd zou sijn. Immers, voor de kerk heeft God zelf zulke zorg met haar geestelijk belang nauw verbonden, evenals in het natuurlijke de ziel en het lichaam. Wat dit laatste betreft, mag zeker niemand de behoeften der ziel om der wille van het lichaam verwaarlozen; maar hij mag evenmin in het tegenovergestelde uiterste vervallen. En zoo ook op kerkelijk gebied een soort van overgeestelijkheid met de ordinarie Gods in strijd sijn en juist daardoor inderdaad ongeestelijk worden. Op een eisch der Schrift de gemeente te wijzen, kan wel nooit geacht worden met het ambt der ouderlingen eigenlijk niet overeen te komen, alteminst wanneer het een eisch is, die juist op de kerk betrekking heeft. Dit te doen hoort, intusschen, ook tot hunne roeping.

Of het raadzaam is, dat een kerkeraad, om voor het hier bedoelde belang de medewerking der gemeente te verkrijgen, alle hare leden, of wel hare mansleden, tot een samenkomst uitnoodigt, is een vraag, waarop zeker niet voor alle Kerken hetzelfde antwoord te geven is. Er sijn plaatsen, waar men zulke samenkomsten zonder eisch bezwaar zou kunnen houden, en waar zij zelfs zeer goede vrucht zouden opleveren. Maar er sijn ook plaatsen, waar veeleer het tegendeel geldt; met name, waar te vermoeden is, dat de beraadslaging sijn niet tot de zaak op zichzelf bepalen zou, maar bij sommigen ook wel gaan zou over den persoon en het werk van hun dienstdoenden predikant; of wel, waar op het punt van kerkerichting en kerkeering een zeker independentisme niet vreemd is, en daardoor zulke samenkomsten wel eens beschouwd worden als formeele kerkelijke vergaderingen, die als zoodanig bevoegd zouden sijn, niet alleen om over kerkelijke zaken te beraadslagen, maar ook om daarover sijn stemming een geldig en voor den kerkeraad bindend besluit te nemen. Natuurlijk moet een Gereformeerde kerkeraad bij alle belangrijke aangelegenheden, en met name bij een zaak als hier bedoeld wordt, altijd rekening houden met de inzichten en de wenschen der gemeente leden, en daarom geen besluit nemen, dat hun als het ware van buiten zou worden opgelegd. Maar op velelei wijze kan hij met hen voeling houden of de gemeente hooren; en wat te dien aanzien de beste weg is, kan alleen plaatselijk worden uitgemaakt.

Door het bovengenoemde moet gezegd worden voor den grondslag, die bij alle actie tot verbetering van de predikantstraktemeten voor een goeden uitlag onmisbaar is. En voor bepaalde maatregelen, die daarbij te nemen sijn, is het dan de kerkeraad, die, als het bestuur der gemeente, ook te dezer zake de noodige leiding moet geven; wel in overleg met de gemeenteleden, en soms, waar dit noodig is, op hun aandrang, maar toch altijd zóó, dat hij zelf de beslissing neemt. Waar hij, gelijk bijna overal zeer terecht geschied is, voor de kerkelijke administratie een Commissie van bekeer heeft ingesteld, moet hij natuurlijk bij de bedoelde maatregelen met haar samenwerken, overeenkomstig de regeling, die hij voor zulke een commissie gemaakt heeft, en op de wijze die hij het meest doeltreffend acht. Maar toch, altijd blijft de kerkeraad zelf ten slotte verantwoordelijk voor hetgeen te dezer zake besloten wordt.

Nu sijn er zeker Kerken, die inderdaad zóó klein sijn en zoo weinig draagkracht hebben, dat zij hare inkomsten tot het oogenblik nog niet kunnen vermeerderen of zelfs nog niet eens tot een beroeping kunnen overgaan; en ook sijn er Kerken, waar het traktement niet lager is dan het daar ter plaatse vereischte minimum, en waar door bijvoeging van kindergeid ook gerekend is met de talrijkheid van het predikantgenot. Maar in verre de meeste Kerken is dat anders. En in deze moet de Kerkeraad dus, om aan den eisch van Gods Woord te voldoen, de zaak ter hand nemen.

Voor de wijze, waarop dit het best zou kunnen gedaan worden, is uit den aard der zaak hier geen advies te geven, dat tot bijzonderheden afsdaat, daar de plaatselijke toestanden hiervoor veel te verschillend sijn. Zoo b.v. is wel in het algemeen raadzaam, dat de predikant, ook al is hij voorsitter van den kerkeraad, tot persoonlijk geen deel neme aan de hier bedoelde werkzaamheden; maar het kan toch sijn, dat dit hier of daar goed kan werken en zelfs wordt gewenscht; en dit moet dan plaatselijk beoordeeld worden. Desgelijks hangt het van omstandigheden af, of de kerkeraad, voor de voorbereiding en uitvoering van de te nemen maatregelen, al dan niet, een commissie zal instellen en instrueren; en, indien hij dit nuttig acht, hoe zulke commissie dan is samen te stellen, hetzij uit kerkeradsleden, of ook uit leden der Commissie van bekeer, of ook met bijvoeging van andere gemeenteleden. En, gelijk reeds boven herinnerd werd, is ook op de vraag, of de zaak het best te behartigen is door een samenkomst met gemeenteleden, dan wel door

bezoek aan de huizen, niet in alle Kerken hetzelfde antwoord te geven.

Met betrekking tot alle Kerken kan slechts op enkele punten de aandacht gevestigd worden. En dan zal wel, in het algemeen, zonder twijfel het volgende gelden.

Overal stelle men zich als einddoel, om te komen tot het minimum, dat ter plaatse voor het levensonderhoud van een predikant wordt noodig geacht.

Hierbij wordt steeds ook gerekend met de talrijkheid van sijn gesin, zoodat aan het beoelde minimum een zoogenaamd kindergeid wordt toegevoegd. In enkele Kerken wordt dit nu reeds gedaan; o. a. zóó, dat voor ieder kind beneden de zes jaar / 25,— per jaar wordt uitgekeerd, van zes tot twaalf jaar / 50,—, en van dertien tot achttien jaar / 100,—, of meer. Dit is dan voor het onderhoud en de opleiding zeker nog volstrekt niet voldoende; en waar het traktement reeds zeer laag is, zouden zulke cijfers wel verhoogd moeten worden. Maar van meer in die richting gewerkt wordt, is dat voor een predikant toch verlichting van zorgen. Het is tevens een manier van traktemensverhooging, die meer dan eenige andere, ingang en medewerking vindt bij de gemeente. En het is ook het meest in overeenstemming met den regel, die voor het onderhoud van kerkediens in de Schrift wordt gesteld.

Voorts is het zeker niet raadzaam, dat de medewerking der gemeente gevraagd worde door middel van contributies of collecten, die bepaalbaar voor het predikantstraktement worden bestemd sijn; daar dit met de vereischte kiesheid niet zou overeenkomen, en ook op den duur tot moreelijken en onaangename verhoudingen zou leiden. Inderdaad behoort het traktement toch ook tot de gewone uitgaven voor den kerkediens. En ten aanzien van dien dienst is dan wel aan te bevelen, dat, waar de gemeenteleden tot nog toe hiervoor niet bijdroegen door middel van inschrijvingen tot een jaarlijksch bedrag, te dien einde een plaatselijke organisatie worde in het leven geroepen, die in staat stelt om de toegesegde contributies deserkiezende per kwartaal of per maand of per week te voldoen.

En ten slotte worde bij al dien arbeid steeds toegezien, dat verhoogde bijdragen voor den kerkediens niet zóó gevraagd of gegeven worden, dat zij een evenredige schade zouden toebrengen aan de inkomsten voor andere belangen, die ook door de gemeente verzorgd worden, met name aan de inkomsten voor de diaconie, voor het Christelijk schoolonderwijs en voor de Zending, daar het anders feitelijk eigenlijk geen bijdragen zouden sijn van de gemeenteleden zelve.

Door dit woord van opwekking meenen de hiervoor benoemde deputaten gedaan te hebben, wat in hun vermogen was. Thans staat het aan de Kerken, om te doen wat in haar vermogen is. En dus staat het allereerst aan de kerkeraden, die ook in deze zaak de gemeente te leiden hebben, om met ernst te overwegen, wat zij daarvoor kunnen en dus moeten doen. Voor zover zij hierbij raad of steun noodig hebben, zal de Classe van hun ressort hen wel zooveel mogelijk daaraan helpen. En buitendien kunnen ook de Classen zelve de zaak nog bevorderen, wanneer zij over eenige maanden, b.v. in de Classikale vergadering van April of Mei of Juni, haar opzettelijk aan de orde stellen, om alsdan te hooren wat iedere Kerk in het bijzonder heeft mede te deelen, en om naar aanleiding van die mededeelingen, voor zooveel noodig, advies te geven of tot actie aan te sporen.

Mag dan kunnen blijken, dat onze kerkeraden niet te vergeefs aan een eisch van Gods Woord herinnerd sijn, en dat in Gereformeerde Kerken zulk een eisch wat en klem heeft op de conscientie. Tegenover alle bezwaren, die te dezer zake kunnen oprijzen, mag ook thans nog gewezen worden op de belofte, die reeds onder het Oude Verbond aan de gehoorzaamheid verbonden werd (Mal. 3 : 10) : „En gij alle de tienden in het schathuis, opdat er sijn zij in mijn Huis; en beproeft Mij nu daarin, zegt de Heere der heirscharen, of Ik u dan niet opendoen zal de vensters des hemels, en u zegen afziet, zoodat er geen schuren genoeg wesen zullen."

De Deputaten voornoemd,
F. L. RUTGERS,
M. NOORDTJZIJ,
M. VAN MUISWINKEL.

3 November 1909.

Wen dogmatisch geschil?

XIII.

L'vert de uitlegging, die Prof. Bavinc in sijn Dogmatiek ons schonk van I Petrus 3 : 18 en v. v., dus reeds een zeer goeden en Schriftuurlijken zin, daarnaast verdient niet minder aandacht de verklaring, die onze vroegere Gereformeerde theologen gewoon waren van I Petrus 3 : 18 en v. v. te geven en die ook door de kanttekenaren van onze Statenvertaling met zekere warmte wordt bepleit.

Volgens deze uitlegging zou de Apostel hier niet het oog hebben op een prediking, die van Christus opstanding en hemelvaart is uitgegaan tot de zielen der afgestorvenen, maar op een prediking van den Geest van Christus, die veel vroeger tot hen kwam, terwijl deze personen nog leefden op aarde. Het heengegaan zijnde in den Geest zou dan slaan niet op hetgeen na Christus levendmaking is gevolgd, maar op hetgeen lang in het verleden, nog vóór sijn komst in het vleesch, was geschied. Door sijn Geest of de Goddelijke kracht, die van Hem uitging, zou de Middelaar reeds onder het Oude Verbond gewerkt hebben in de profeten, en aldus door den mond der profeten gepredikt hebben tot de menschen, die toen leefden, om het oordeel Gods hun aan te kondigen en tot bekeering hen te roepen. De uitdrukking „die eertijds ongehoorzaam waren", zou dan juist op deze prediking van Christus slaan; ze hadden geweigerd naar sijn woord te luisteren, niettegenstaande de „lankmoedigheid Gods verwachtte", of ze nog tot bekeering zouden komen. Om die ongehoorzaamheid en dat verachten van Gods geduld zouden ze veroordeeld sijn, en daarom thans na hun sterven hunne zielen opgesloten zitten in de gevangenis. De uitdrukking „de geesten, die in de gevangenis sijn", zou dan, evenals de „dooden aan wie het Evangelie verkondigd is" (I Petrus 4 : 6) de aanduiding wesen van den toestand,

waarin deze personen thans verkeerden, toen de Apostel dezen brief schreef, maar niet van den toestand, waarin ze zich bevonden, toen die prediking tot hen kwam. Er staat dan ook niet, merkten onze vaders terecht op, dat Christus in de gevangenis aan deze geesten gepredikt heeft, maar aan de geesten, die (d. w. z. nu) in de gevangenis sijn. Vrij weergegeven, zou men de woorden van den Apostel aldus kunnen vertalen: in dezen Geest, waardoor Christus is levend gemaakt, is Hij ook in het verleden heengegaan om te prediken aan degenen, die nu als geesten in de gevangenis (d. w. z. de hel) opgesloten sijn, en die toen ongehoorzaam waren, toen de lankmoedigheid Gods verwachtte in de dagen van Noach.

Nu behoeft deze gedachte, dat Christus, reeds vóór sijn komst op aarde, gepredikt zou hebben, zeker niet te bevreemden, want de Schrift leert ons uitdrukkelijk, dat er van den Middelaar vóór sijn vleeschwording werkingen in deze wereld sijn uitgegaan. Zoo heeft Christus zelf gezegd, dat Abraham met verheuging verlangd heeft, opdat hij dien dag van Christus zou zien en dat hij dien gezien heeft en verblijd is geweest; en op de bedenking der Joden, hoe dit kon, daar Abraham reeds lang gestorven was, eer Christus geboren werd, antwoordde Hij: Eer Abraham was, ben Ik (Joh. 8 : 56). De verschijningen van den Engel des Heeren onder het Oude Verbond sijn dan ook zonder eenigen twijfel geen gewone engelverschijningen geweest, maar openbaringen van den Middelaar, gelijk duidelijk blijkt uit de profete in Maleachi 3 : 1: „Snellijk zal tot sijn tempel komen die Heere, dien gijlieden zoekt, te weten de Engel des Verbonds, aan denwelken gij lust hebt: ziet, Hij komt, zegt de Heere der heirscharen. En gelijk de Middelaar zoo zichtbaar verscheen aan de patriarchen en aan Israel in de gestalte van den Engel des Heeren, zoo heeft Hij toen ook onzichtbaar gesproken of gepredikt door de profeten, in wie de Geest van Christus werkte en die door dien Geest werden geleid. Het is dan ook opmerkelijk, dat de Apostel Petrus juist op dit feit met zooveel nadruk in dezen zelfden zendbrief wijst, waar hij in hfdst. 1 : 10, 11 zegt, dat de „profeten onderzocht hebben op welken of hoedanigen tijd de Geest van Christus, die in hen was, beoeldde en te voren getuige het lijdén, dat op Christus komen zou en de heerlijkheid daaraan volgende." De Geest van Christus was de geest der profete.

Geldt dit van al de profeten onder het Oude Verbond, dan geldt dit zeer zeker ook van de profeten, die vóór den zondvloed sijn opgetreden. Ook in hen getuigde de Geest van Christus te voren van het oordeel Gods, dat komen zou. Met name wijst de Schrift ons op Noach, „den prediker der gerechtigheid", maar niet minder op Henoch, den zevende van Adam. Zelfs heeft Judas in sijn zendbrief vs. 14 deze profete van Henoch ons bewaard: „Ziet, de Heere is gekomen met sijn vele duizenden heiligen om gericht te houden tegen allen en te straffen alle goddeloozen onder hen, van wege al hun goddelooze werken, die zij goddelooslijk gedaan hebben en van wege al de harde woorden, die de goddelooze zondaren tegen Hem gesproken hebben". Het oordeel van den zondvloed is dus niet onverwachts gekomen. De Geest van Christus heeft het oordeel vóór aangekondigd. Eerst toen de zondaren niet wilden luisteren, was de lankmoedigheid Gods uitgeput en volgde het ontzettende gericht. En op die prediking zou de Apostel doelen als hij zegt, dat Christus in den Geest heengegaan is om te prediken aan degenen, die in de dagen van Noach ongehoorzaam sijn geweest.

Ook de bedenking, dat de Apostel hier de sterke uitdrukking gebruikt, dat Christus is heengegaan naar de geesten om hun te prediken en dit heengegaan toch een verandering van plaats aanduidt, die ondenkbaar is bij den Middelaar in sijn pract-existent bestaan, omdat Hij toen in de gestaltenisse Gods zijnde, alomtegenwoordig was, gaaf niet op, omdat de Schrift dergelijke uitdrukkingen telkens gebruikt ook van God den Heere zelf, niet om daarmee een verandering van plaats, maar wel om een nadere openbaring Gods op aarde aan te duiden. Zoo zegt God de Heere in Gen. 11 : 7: „Komt aan, laat ons nedervaren" nl. om den torenbouw van Babel te bezien. Zoo wordt in Exodus 19 : 11 gezegd, dat „God voor de oogen van al het volk zal afkomen op den berg Sinai". Zoo zegt David in II Sam. 7 : 13, dat „God is heengegaan om sijn volk te verlossen". Den voorstelling is altoos deze, dat God in den hemel woont, en daarom nederdaalt op aarde, wanneer Hij zich aan sijn volk openbaart. Zelfs gaat de Schrift nog verder en noemt de aankondiging van Christus door de profete een inbrengen in de wereld van den Christus, zoals in Hebr. 1 : 6, waar de Apostel een profete aanhaalt uit Psalm 97 : 7 en nu de sterke uitdrukking gebruikt: „En als Hij (nl. God) wederom den eerstgeborene inbrengt in de wereld, zegt Hij: „en dat alle engelen Gods Hem aanbidden". Het is dan ook de vraag, of wanneer dezelfde Apostel in Hebr. 11 : 5 zegt: „daarom komende in de wereld zegt Christus: slacht offer en brandoffer hebt Gij niet gewild", hiermede niet evenzeer als in Hebr. 1 : 6 bedoeld wordt, dat Christus inkomende in de wereld door de profete, toen dit woord aangaande zich zelve heeft gesproken. Maar hoe men ook over dezen laatsten tekst moge denken, zeker is, dat de Schrift vaak het woord heengegaan gebruikt in overdrachtelijken zin om de openbaring eener Goddelijke werkzaamheid op aarde aan te duiden. En waarom zou de Apostel in I Petrus 3 : 18 dan niet kunnen zeggen, dat de profetische prediking, die de Geest van Christus door Henoch en Noach gaf, een heengegaan van Christus was geweest naar de menschen, die vóór den zondvloed leefden.

Houden d

opvatting o
logen sijn in
tegenover st
alleen gehee
wat de Sch
volkomen pi
de parallel,
woord trekt
zondvloed er
zóó nog vet
wanneer mei
na sijn opst
gestorven zie
waar het de
dit redebelei
dat aan het o
is voorafge
den zondvlo
Voorzover
wordt aange
geleid. Daar
want Noach
gericht geloof
in de arke g
geworden; g
worden, van
geloof in Chr
nemen tot Zij
keerd, wie di
zal het oorden
tijdlang gedu
heid is groot
aan den boor
moedigheid G
gewacht 120 j
Heere ook th
eenigen zullen
allen tot beke
Maar als de l
wordt, dan k
geesten, die o
dagen, werden
geworpen, en s
oordeel geschie
Zoo siet nu
terdaad aan d
recht laat w
volstrekt niet d
logen uitgedac
Christus te o
deze zelfde u
bekenden brief
Aquino heeft h
hij zelf aan C
Baza heeft zee
en zoo is ze d
meerde theolog
deze uitlegging
als die door P
ze heeft voor
de uitnemendst
in onze dagen
dedig geworden
A. Schweizer,
e. a. Te zeggen,
derd is of door
is buitengeslot
woord van den
verklaring volke
het verband pa
nemend goed.

En keuze tu
behoeven we ni
heeft iets, dat
gen elk dezer
kunnen worden
dan ook niet om
heid, die deze
tot volkomen o
alleen om aan
van den Apostel
zonder dat men
van Christus na
looft, dat Christ
nog het Evangel

De heer J. W.
dam, verzoekt we
vooreerst geen be
brengen.

WAGENBORGEN. 7
gemeente alhier 7
toch was 't 25 Jan
Goeree sijn dienst
van vijf jaar in
(Z), werd Ds. Goer
in de Geref. geme
Ds. Hulsebos. Twi
de gemeente alhier
gediend en God h
geschied. Aan belan
neming in dit ver
en sijn gezin op den
De gemeenten van N
zich ook niet onbet
T. C. L. evenmin.

Aan den avond
Goeree voor de gen
beden des Heeren
een zeer talrijk gebou
de van naburige ker
rede uit, naar aanli
Dat 's Heeren s
ruime mate ruste o
NAMES de
W. K

Kort ve
der el
25 Ne

Nanens de roep
wants de vergader
Houtwer, die na h
het lezen van Ps. 13
Het moderamen b
boven als voorzitter,
scriba en Ds. G. El
De notulen der
gelezen en goedgeke
Ds. Fleurke, voor
ring, wordt op hartel
begroet, wat door
wordt beantwoord.
De omvang van
voor het volgende ja
voet als dit jaar.

Behandeld wordt i
jonge moeder uit ec
Haar zal geantwoor
vereenigt met het o

officie